

Regelrådet är ett särskilt beslutsorgan inom Tillväxtverket vars ledamöter utses av regeringen. Regelrådet ansvarar för sina egna beslut. Regelrådets uppgifter är att granska och yttra sig över kvaliteten på konsekvensutredningar till författningsförslag som kan få effekter av betydelse för företag.

Utbildningsdepartementet

Yttrande över Papper, poddar och... Pliktmateriallagstiftning för ett tryggt källmaterial (SOU 2021:32)

Regelrådets ställningstagande

Regelrådet finner att konsekvensutredningen inte uppfyller kraven i 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

Innehållet i förslaget

I remissen ingår förslag till pliktmateriallag och förslag till ändring i lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden. Det föreslås också en pliktmaterialförordning och ändring i förordningen (1988:377) om statliga myndigheters skyldighet att leverera skrifter till Kungl. biblioteket och Riksdagsbiblioteket. Vidare ingår förslag till ändring i förordningen (1991:1736) om användning av papper i statligt tryck och förslag till förordning om upphävande av förordningen (2002:287) om behandling av personuppgifter i Kungl. bibliotekets digitala kulturarvsprojekt. Slutligen föreslås ändring i förordningen (2008:1421) med instruktion för Kungl. biblioteket.

I sak anges förslaget innebära att en ny pliktmateriallag, med tillhörande förordning, ska ersätta dagens regelverk. Den nya lagen görs så långt möjligt medie-, teknik- och formatoberoende och utformas så att den medger insamling av det som i dag samlas in med plikt, det som samlats in tidigare, men som på grund av teknikutvecklingen inte längre omfattas av regelverket, samt det som sprids och kommer att spridas i nya medier, med ny teknik och i nya format. Det anges att den nuvarande pliktinsamlingen sker enbart genom leveransplikt. Den nya lagen ska däremot medge och reglera insamling av tre slag:

- Leveransplikt, dvs. skyldighet att på eget initiativ lämna pliktexemplar.
- Rekvisition, dvs. skyldighet att lämna pliktexemplar eller uppgift efter särskilt beslut.
- Egeninsamling, dvs. insamling av pliktmaterial genom den pliktansvariga myndighetens egen försorg.

Förslaget med fler insamlingsmetoder anges medföra att fler aktörer får skyldigheter enligt lagen, utan att för den skull tvingas leverera på eget initiativ. Pliktmaterial är material som

omfattas av pliktlagstiftningen. Med material avses innehåll som lagrats som en avgränsad informationsmängd av text, bild, rörlig bild eller ljud för att läsas, avlyssnas eller tittas på. För att ett material ska vara pliktmaterial krävs att det är avsett för, riktar sig till och görs tillgängligt för allmänheten här i landet. Pliktmaterialet utgörs av materialet i den form det gjorts tillgängligt oavsett om det görs i ett tryckt, elektriskt eller digitalt medium. Skyldigheten att lämna pliktexemplar ska gälla för fysiska personer som fyllt 18 år och är folkbokförda i Sverige, liksom för juridiska personer med säte i Sverige eller som på annat sätt är etablerade här. Pliktmaterialet ska lämnas i ett exemplar; två om det rör sig om en skrift som inte är ett omtryck. Exemplet ska alltid lämnas till Kungliga biblioteket (KB). Det andra exemplaret av skrifter samt omtryck av skrifter ska lämnas till en annan myndighet som utses av regeringen (enligt utredningens förslag Lunds universitet). Vid sidan av leveransplikt föreslår utredningen som nämnts att KB ska få samla in pliktmaterial med rekvisition. Rekvisition ska få användas för att komplettera eller möjliggöra egeninsamling eller användas tillsammans med leveransplikt och egeninsamling få ett så fullständigt pliktmaterial som möjligt rörande en särskild händelse eller företeelse. Det ska slutligen vara möjligt med rekvisition i andra fall för att komplettera leveranspliktigt material om det behövs för att syftet med pliktmaterial ska uppnås. Vid sidan av leveransplikt och rekvisition föreslår utredningen en tredje insamlingsmetod, egeninsamling. Metoden ska kunna användas av KB för att samla in pliktmaterial som inte kan samlas in med leveransplikt. Egeninsamling består i att KB får samla in pliktmaterial utan att den som gjort materialet tillgängligt för allmänheten här i landet medverkar vid insamlingen. Sådan insamling får ske med automatiserade tekniska metoder och automatiserade urval. Det föreslås också kompletterande bestämmelser om personuppgiftsbehandling, att KB ska bli den pliktansvariga myndigheten och att Lunds universitet får ansvar för reservexemplar av skrifter, bestämmelser om hur KB ska tillhandahålla materialet och vissa följdändringar i regelverket. Författningsförslagen föreslås genomföras stegvis.

Regelrådets granskning fokuseras på de delar av förslaget som bedöms kunna ge effekter av betydelse för företaget.

Skälen för Regelrådets ställningstagande

Bakgrund och syfte med förslaget

Det anges i konsekvensutredningen att pliktinsamling har pågått i flera sekler. Sedan insamlingen inleddes har Sverige förändrats i många avseenden, men trots detta har pliktinsamlingen haft en fortsatt stor betydelse om än av andra skäl än de som motiverade de tidigaste regleringarna. Själva kontinuiteten anges vara värdefull och det insamlade materialet anges vara en viktig del av landets kulturarv. I dag anges målet vara att materialet ska samlas in, bevaras och tillhandahållas. Utredningens förslag anges syfta till att pliktinsamlingen ska bestå. Det regelverk som föreslås anges vara utformat så att insamlingen så långt som möjligt ska kunna anpassas efter medielandskapets utveckling. Förslaget anges vara framtaget i avsikt att skapa en medie-, teknik- och formatoberoendereglering som ger förutsättningar för en insamling som följer sin tid. Den önskade effekten av förslagen anges vara att pliktinsamlingarna fortsätter att växa med de uttryck som skapas nu och i framtiden. Utredningens förslag anges också innebära att material som upphört att omfattas av pliktregelverket på grund av teknikutvecklingen åter kommer att omfattas. Målet anges vara att insamlingen ska bestå och fånga uttryck som i

grunden har motsvarande roll i vår tid som det som samlats in av tidigare generationer. Det vill säga material som framställs på sådant sätt att det kan nå en vid krets, oberoende av om avsändaren är en enskild eller en juridisk person. Förslagen är tänkta att bidra till en insamling som i någon mening är konstant över tid. Det anges innebära att utredningen anser att dagens pliktregelverk inte ger utrymme för att hantera den utmaningen. Kapitel 5 i betänkandet innehåller en beskrivning av dagens pliktinsamling och de problem utredningen identifierat. I konsekvensutredningen beskrivs även sammanfattat i tabellform de för- och nackdelar som utredningen ser följer såväl av förslaget som av om ingen reglering skulle genomföras. Ett problem med dagens situation som utredningen anger är att material som kan samlas in med plikt, med befintligt regelverk, kommer att minska till följd av teknikutveckling och övergång till utgivning i andra medieformer. Om skaparna av andra medieformer själva ska stå för kostnaderna för bevarandet, riskerar deras material inte bli bevarat. Den relativa kostnaden, för leverantörerna, för leverans av pliktexemplar av skrifter anges vara hög idag.

Regelrådet gör följande bedömning. Den beskrivning av bakgrunden till förslaget som finns i konsekvensutredningen, i kombination med information i andra delar av betänkandet, ger en tillräcklig bild av vilka faktorer som utredningen har bedömt motiverar förslaget.

Regelrådet finner redovisningen av bakgrund och syfte med förslaget godtagbar.

Alternativa lösningar och effekter av om ingen reglering kommer till stånd

I konsekvensutredningen anges inte någon tydlig information om alternativa lösningar som övervägts, utöver nollalternativet, att ingen reglering kommer till stånd. På annan plats i betänkandet finns emellertid viss information om andra alternativa lösningar. Således anges att föreskrifter om att lämna pliktexemplar av material som faller under grundlagarna måste meddelas i lag. På detta område har riksdagen begränsade möjligheter att delegera normgivningsmakten. Föreskrifter om att lämna pliktexemplar anges vidare röra förhållandet mellan enskilda och det allmänna. I den utsträckning föreskrifterna innebär skyldigheter eller andra ingrepp i enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden ska de meddelas i lag. Vidare anges att utredningsdirektiven inte uttryckligen anger att de idag gällande lagarna om pliktleverans bör upphävas och ersättas av en ny lag. Det anges emellertid att enligt direktiven behöver pliktlagstiftningen revideras i sin helhet och anpassas till dagens digitaliserade samhälle. Mot den bakgrunden och med hänsyn till att direktiven anvisar utredningen att lämna ett medie-, teknik- och formatoberoende förslag, framstår det enligt förslagsställaren ändamålsenligt att regelverket sammanförs till en lag. I betänkandets avsnitt 10.3 förs också resonemang om vem som ska utföra leveransplikten. Där anges att KB har påpekat för utredningen att en effektiv insamling av pliktexemplar förutsätter att leveransplikten läggs på relevanta s.k. noder i mediernas distributionskedjor. Vidare anges att för insamling av tryckt material utgör enligt KB de svenska tryckerierna sådana noder och för fonogram och videogramdistributörerna. Enligt KB kan även radio- och tv-programbolagen betraktas som centrala noder. KB anges också ha påtalat att det blir allt viktigare att hitta motsvarande ändamålsenliga noder i det digitala medielandskapet. För elektronisk utgivning av musik bör leveransplikten enligt KB i första hand träffa "den som gjort materialet tillgängligt för allmänheten". Det anges även viss ytterligare information om KB:s analys och förslag. Förslagsställaren anger emellertid att även om det är önskvärt att hitta praktiska lösningar som förenklar hanteringen och minskar administrationen måste regleringen utformas så att

det tydligt framgår vad som gäller i varje enskilt fall. Det anges exempelvis inte lämpligt att använda samma begrepp med olika definitioner beroende på materialtyp och medieform. Även om det vore lagtekniskt möjligt att hitta olika begrepp och definitioner för att peka ut den som är leveranspliktig för olika medieformer framstår en sådan lösning enligt utredningen som mindre lämplig med hänsyn till uppdraget att föreslå en teknikneutral lagstiftning. En teknikneutral reglering anges ha fördelen att samma aktör många gånger kan anses leveranspliktig oavsett vilken medieform ett material tillgängliggjorts i. I vissa delar kan dock en särskild reglering framstå som lämplig och ändamålsenlig. En annan svårighet med den av KB skisserade lösningen anges vara att den utgår från dagens medielandskap. Med hänsyn till att detta kan förväntas vara i ständig förändring, framstår lösningen, enligt förslagsställaren, inte heller av det skälet som optimal. (Det resonemang som refereras här återfinns på sidorna 221-222 i betänkandet).

När det gäller effekterna om ingen reglering kommer till stånd anges bland annat följande i konsekvensutredningen. En fördel skulle vara att kostnaderna för att ta omhand, bevara och tillhandahålla det pliktmaterial som levereras minskar. Å andra sidan anges det som en nackdel att mängden material som kan samlas in med plikt kommer, med hänsyn till teknikutvecklingen och övergången till utgivning i andra medieformer, successivt att minska. En sådan minskning anges få allvarliga konsekvenser för samlingarnas funktion i ett demokratiskt samhälle och för forskningen. En ytterligare nackdel anges vara att KB måste lägga resurser, personal och pengar, på att så långt som möjligt kompensera för det material som inte omfattas av plikttagstiftningen. En fördel med oförändrad reglering anges vara att det inte blir några "nya" leverantörer som får kostnader för att fullgöra leveransplikt. Skaparna av nya medieformer riskerar å andra sidan att deras material inte bevaras eller att de, och andra intressenter, måste stå för kostnaderna för bevarandet. En ytterligare nackdel med oförändrad reglering anges vara att den relativa kostnaden för pliktleverans av skrifter kommer att vara fortsatt hög för leverantörerna. En fördel med att behålla sju mottagare av skrifter anges vara att det finns fler fysiska pliktexemplar tillgängliga av skrifter och kombinerat material (om de införlivas i samlingarna) och de pliktmottagande biblioteken behöver inte betala för det levererade materialet. Å andra sidan anges en nackdel vara att sju myndigheter ska finansiera mottagande och uppföljning av pliktleveranser av skrifter och kombinerat material. Det är endast krav på bevarande av två exemplar vilket innebär att en relativt stor del kasseras. Det innebär ett resursslöseri och minskar legitimiteten i lagstiftningen. En fördel om förslaget inte genomförs anges vidare vara att nya system för att ta emot, bevara och om möjligt tillhandahålla material och tillhörande information som inte omfattas av gällande lagstiftning inte kommer att behövas. En nackdel anges samtidigt vara att utan förslaget måste levererade dagstidningar fortfarande digitaliseras till en kostnad om 6 miljoner kr/år. Ytterligare nackdelar anges vara att viss insamling som sker idag är oreglerad och kommer att fortsätta vara det om förslaget inte genomförs.

Regelrådet gör följande bedömning. Det finns, i betänkandet som helhet, information om såväl alternativa lösningar som effekter av om ingen reglering kommer till stånd. Det kan särskilt noteras att beskrivningen av effekter om ingen reglering kommer till stånd är utförlig och tydlig, vilket är värdefullt.

Regelrådet finner redovisningen av alternativa lösningar och effekter av om ingen reglering kommer till stånd godtagbar.

Förslagets överensstämmelse med EU-rätten

Det anges i konsekvensutredningen att regleringen överensstämmer med de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen. Förslagets överensstämmelse med EU-rätten behandlas närmare i betänkandets avsnitt 9.5.1–9.5.2 och kapitel 14. Där anges bland annat följande. Utredningen bedömer att egeninsamling som en del av pliktlagstiftningen framstår som motiverad vid en avvägning mellan de syften pliktmaterial ska tillgodose och hänsynen till den personliga integriteten. Att kunna samla in sådant som offentliggörs t.ex. på internet men inte omfattas av leveransplikt anges vara en förutsättning för att det pliktinsamlade materialet på ett ändamålsenligt sätt ska kunna uppfylla syftet med pliktmaterial. Det egeninsamlade materialet bedöms således (9.5.1) som en viktig del av pliktmaterial och bidrar till att det kan fungera som en demokratisk resurs, som en del av kulturarvet och för forskning. Det anges också vara en insamlingsmetod som framhålls av EU-kommissionen och Unesco. I avsnitt 9.5.2 görs en analys av hur förslaget förhåller sig till upphovsrättsliga regler, bland annat inom EU-rätten. I kapitel 14 återfinns en analys av hur förslaget förhåller sig till EU-rättsliga regler om dataskydd.

Regelrådet gör följande bedömning. Det framgår att förslaget i sig motiveras utifrån nationella överväganden. Förslaget ställs i relation till delar av EU-rätten som, såvitt Regelrådet kan förstå, är relevanta i sammanhanget. Beskrivningen är tillräcklig.

Regelrådet finner redovisningen av förslagets överensstämmelse med EU-rätten godtagbar.

Särskild hänsyn till tidpunkt för ikraftträdande och behov av speciella informationsinsatser

I betänkandets kapitel 17, om förslagets genomförande och ikraftträdande, anges att enligt utredningens bedömning ska de delar av den nya lagen som rör egeninsamling och dataskydd träda i kraft den 1 januari 2023. Bestämmelserna om leveransplikt och rekvisition ska emellertid träda i kraft först vid ett senare tillfälle, nämligen den 1 januari 2025.

Det anges att utredningens förslag i väsentliga delar bygger på den pliktlagstiftning som gäller i dag. De som ska leverera material enligt plikttextemplarslagen och e-pliktlagen i dag kommer fortsatt att ha en sådan skyldighet. Beträffande vissa utgångspunkter har emellertid förslaget en annan lösning än gällande reglering. Leveransplikten för radio- och tv-program som ska spelas in enligt 5 kap. 3 § tillämpningslagen ska inte längre gälla referensinspelningen som sådan utan det är i stället programmen som omfattas av plikt. Leveransplikten för radio- och tv-program utökas också på så sätt att leveranserna inte längre ska ske i urval, dvs. allt som ska spelas in omfattas av leveransplikt. Vidare återinförs leveransplikt för biografvisad film. Leveransplikten kommer vidare att omfatta fler leverantörer än i dag. Dels eftersom leveransplikten även ska omfatta material som publiceras med frivilligt grundlagsskydd, dels eftersom bestämmelsen om yrkesmässig publicering får en annan utformning med en vidare räckvidd än motsvarande bestämmelse i 3 § e-pliktlagen. Förslagen innebär också att KB ska ta emot digitala förlagor till fysiska pliktexemplar. Förändringarna får till följd att KB kommer att ta emot en större mängd digitalt material än i dag och att nya leverantörer tillkommer. Utredningen föreslår att KB ska tillhandahålla ändamålsenliga system för leverans över nätverk av pliktexemplar och digitalt material som ska åtfölja pliktexemplaret. Vidare innebär det som föreslås förändringar i fråga om vem som ska ta emot pliktmaterial. Förslagen innebär också nyheter i form av de kompletterande

insamlingsmetoderna rekvisition och egeninsamling. Utredningen bedömer att det kommer att finnas ett behov av omställning efter att den nya lagen är beslutad.

Utredningen anser att det är lämpligt att KB ges viss tid för att kontakta och informera befintliga leverantörer om förändringarna i regelverket och vilka effekter det får för dem. Informationsinsatser från KB:s sida anges också behöva genomföras för att informera nya leverantörer om det nya regelverket. Tidsfristen ger även leverantörerna möjlighet att ställa om och anpassa sig efter de nya reglerna. En övergångsperiod ger dessutom möjlighet att bygga upp relationer mellan KB och leverantörerna. Därutöver anges det vara nödvändigt att KB ges tid att utveckla systemen för mottagande av det digitala materialet och utveckla den digitala leveransförteckningen. Sådana system ska tillgodose två syften. De ska dels vara konstruerade för att ta emot pliktmaterial på ett sätt som underlättar arbetet med omhändertagande, bevarande och tillhandahållande, dels vara effektiva och lätta att använda för den som ska lämna materialet samt medverka till att det lämnade materialet är komplett och lämnas på rätt sätt. Även de universitet som i dag är pliktmottagare och som enligt förslaget inte längre kommer att vara det behöver tid på sig för att anpassa sig efter den nya ordningen.

Mot bakgrund av ovanstående anger utredningen att det finns ett behov av en relativt lång ikraftträdandetid. För vissa av lagreglerna ser emellertid utredningen att det är angeläget att lagen kan träda i kraft så snart som möjligt. Detta gäller först och främst bestämmelserna om dataskydd.

Regelrådet gör följande bedömning. Det finns information om vilka överväganden som har gjorts vid fastställandet av de olika tidpunkterna för ikraftträdande. Det framgår också att det bedöms finnas behov av informationsinsatser. Beskrivningen är tydlig.

Regelrådet finner redovisningen av särskilda hänsyn till tidpunkt för ikraftträdande och behov av speciella informationsinsatser godtagbar.

Berörda företag utifrån antal, storlek och bransch

I konsekvensutredningen anges att utredningens förslag berör produktionen, leveransen, insamlingen, katalogiseringen, uppmärkningen, bevarandet och tillhandahållandet av pliktmaterial. Så som förslagen utformats anges de påverka Sveriges befolkning i stort, organisationer och företag som har säte eller på annat sätt är etablerade här i landet samt svenska myndigheter. I övrigt kommer förslagen att beröra ett antal aktörer, såväl i den offentliga som i den privata sektorn. Det anges främst gälla de vars tjänster anlitas eller kommer att anlitas för plikthanteringen, såsom Riksarkivet som i dagsläget digitaliserar de pliktinsamlade dagstidningarna på KB:s uppdrag, företag vars paket- och transporttjänster används för att skicka pliktmaterial, leverantörer av bredband, fiber och digitala lösningar, samt företag i återvinningsbranschen som omhändertar det pliktmaterial som inte bevaras. I avsnittet om utredningens arbetsformer anges att utredningen har haft dialog med Dataspelebranschen, Film&TV-Producenterna, Grafiska Företagen, IFPI Sverige, Influencers of Sweden, Musik Sverige, Playground Music Scandinavia, Publit, SF Studios, Svenska Förläggareföreningen, Sveriges Radio, Sveriges Television samt Sveriges Tidskrifter för att på så vis få förståelse för de varierande förutsättningar som gäller för leverantörsledets olika branscher.

Regelrådet gör följande bedömning. Det framgår att i princip alla företag som har säte eller på annat sätt är etablerade i Sverige kan beröras. Det finns mer specifik information om branscher som utredningen har varit i kontakt med för att de bedöms beröras av förslaget. Regelrådet anser att det finns tillräcklig information om företag utifrån bransch. Däremot saknas information om de berörda företagens antal och storlek. Regelrådet har visserligen förståelse för att det kan finnas svårigheter att i detalj beskriva samtliga företag som skulle kunna beröras av förslaget på detta sätt. Samtidigt framgår det att utredningen har identifierat ett antal relevanta branscher. Det borde, såvitt Regelrådet kan förstå, ha varit möjligt att beskriva hur många och hur stora företag som ingår i dessa branscher. Om det finns särskilda hinder av något slag för att få fram sådan information hade detta kunnat anges, men det har inte heller gjorts. Beskrivningen av företagens antal och storlek är därför inte tillräcklig.

Regelrådet finner redovisningen av berörda företag utifrån bransch godtagbar.

Regelrådet finner redovisningen av berörda företag utifrån antal och storlek bristfällig.

Påverkan på berörda företags kostnader, tidsåtgång och verksamhet

Det anges i konsekvensutredningen att förslagen kan innebära en utökad leveransplikt för vissa leverantörer. Enligt utredningens uppfattning vägs det dock väl upp av värdet av en mer heltäckande insamling av det offentliga samtalet. Förslagsställaren anger att den utökade pliktinsamling som föreslås träffar i huvudsak digitalt material av vilka kopior normalt enkelt kan framställas för pliktleverans. Vidare anges att enligt förslaget ska den pliktansvariga myndigheten ta fram ändamålsenliga system för att lämna pliktexemplar och det som ska åtfölja pliktexemplaret vilket kan kompensera för den ökade administrativa börda som en utökad leveransplikt kan innebära.

Därutöver minskar enligt utredningens förslag leveransplikten för skrifter från sju respektive tre pliktexemplar till två. Detta anges innebära att färre exemplar behöver framställas och att leverantörerna bara behöver skicka materialet till två myndigheter. Även leveransplikten för kombinerat material anges minska; från sju exemplar till ett eller två exemplar.

Det anges att företagsamheten påverkas på så vis att fler företag kan bli pliktskyldiga. Det anges att den pliktinsamling som sker med egeninsamling inte är förenad med kostnader för den vars material samlas in. För den som inte tidigare varit leveranspliktig innebär kravet på leverans en viss administrativ kostnad. Företag kan också vara skyldiga att lämna material efter beslut om rekvisition. Att undantaget för parallellpublicering tas bort innebär att mer material ska lämnas. Som nämnts ovan bedömer utredningen att den administrativa bördan och kostnaderna för leveranserna kan hållas nere genom att den pliktansvariga myndigheten tillhandahåller ändamålsenliga system för att lämna material över nätverk. För den som levererar tryckt material anges förslaget innebära minskade kostnader i förhållande till nuvarande regelverk. För den som i dag är skyldig att lämna pliktexemplar av radio- och tv-program fyra veckor om året ökar kostnaderna enligt förslaget, eftersom programmen ska lämnas löpande. Kostnaden för att leverera pliktexemplar av radio- och tv-program anges emellertid vara betydligt lägre i dag när leverans kan ske via nätverk än när referensbanden som sådana skulle lämnas.

När det gäller företag som eventuella användare av det material som samlas in anges att förslaget såvitt utredningen kan se inte innebär några ekonomiska konsekvenser.

Med de justeringar utredningen föreslår av antalet pliktexemplar och antalet pliktmottagare, av möjligheten att fullgöra sin plikt med digitala leveranser eller genom att den pliktansvariga myndigheten samlar in pliktmaterialet i egen regi anges belastningen på enskilda företag och på företaget med begränsad ekonomisk och administrativ förmåga minska.

Det anges, på sid 113 i betänkandet, att leverantörernas kostnader för pliktexemplar, frakt, emballage och administration uppgår, enligt branschorganisationers uppfattning (närmare bestämt Grafiska företagen och Svenska förläggarföreningen), till betydande summor.

Regelrådet gör följande bedömning. Det finns viss information i konsekvensutredningen om möjlig påverkan på företags kostnader. Såvitt Regelrådet kan förstå skulle det kunna bli aktuellt såväl med kostnadsökningar som kostnadsminskningar. Det finns också uppgifter om att kostnaderna för leverans av tryckta pliktexemplar idag är betydande, vilket skulle kunna innebära att en minskning av antalet pliktexemplar som behöver levereras skulle kunna ha en betydelse för de berörda företagen. Det är emellertid inte möjligt att utifrån den information som ges i remissen få någon klarhet i vad den totala påverkan på företagens kostnader skulle kunna bli, vare sig per företag eller för företagen totalt. När det gäller utökningen i pliktansvariga aktörer kan Regelrådet ha en viss förståelse för om det finns svårigheter att ange exakta konsekvenser. Däremot är det oklart varför det inte skulle vara möjligt att ge en tydligare bild av vad berörda företag betalar för leveranser av tryckta pliktexemplar idag och någon form av uppskattning av hur mycket sådana kostnader skulle minska. Av allt att döma har utredningen haft kontakt med branschorganisationer och fört en dialog med dessa. Det skulle ha kunnat vara ett tillfälle att undersöka sådana frågeställningar. Om det finns särskilda svårigheter att beräkna eller uppskatta kostnader hade detta kunnat anges. Sådan information finns emellertid inte heller och det framgår inte heller om några försök har gjorts. Även beskrivningar av försök att identifiera en effekt som inte har gett något användbart resultat kan ha ett informativt värde. Om inte annat kan sådan information klargöra för beslutsfattaren på ett bättre sätt vad som är okänt och vilka utmaningar som finns med att skapa större klarhet om detta. Skulle beslutsfattaren vilja genomföra en kompletterande analys, kommer i sådant fall den aktör som ska göra den analysen att veta mer om förutsättningarna för sitt arbete. Sammantaget finner Regelrådet att beskrivningen av påverkan på företagens kostnader och verksamhet kunde och borde ha varit något tydligare.

Regelrådet finner redovisningen av påverkan på berörda företags tidsåtgång, kostnader och verksamhet bristfällig.

Påverkan på konkurrensförhållandena för berörda företag

I konsekvensutredningen anges att förslagen enligt förslagsställarens bedömning inte har någon påverkan på små företags arbetsförutsättningar, konkurrensförhållanden eller villkor i övrigt i förhållande till större företag.

Regelrådet gör följande bedömning. Det framstår som något motsägelsefullt att branschorganisationer har uppgett att leveransplikten idag medför kostnader av betydelse och att utredningen samtidigt anger att förslaget inte har någon påverkan på små företags förutsättningar i förhållande till större företag. Typiskt sett kan kostnadsförändringar ha

proportionellt större betydelse för mindre företag. Det är inte uppenbart varför förslaget skulle vara konkurrensneutralt i denna betydelse. Det kan vara riktigt att så är fallet, men det har i sådant fall inte förklarats tillräckligt vilka skäl som medför att det blir så.

Regelrådet finner redovisningen av påverkan på konkurrensförhållandena för berörda företag bristfällig.

Regleringens påverkan på företagen i andra avseenden

I konsekvensutredningen anges följande. Den som levererar pliktmaterial anges få ett icke mätbart värde i att materialet bevaras för framtiden. Att det ställs krav på att det material som samlas in med plikt också ska bevaras anges öka legitimiteten i lagstiftningen i förhållande till leverantörerna, eftersom det kan vara svårt att motivera att exemplar som kasseras direkt vid leverans ska lämnas. Vidare anges i konsekvensutredningen att möjligheterna att ta del av och på andra sätt återanvända det insamlade materialet även fortsättningsvis kommer att styras av det upphovsrättsliga regelverket.

Regelrådet finner redovisningen av regleringens påverkan på företagen i andra avseenden godtagbar.

Särskilda hänsyn till små företag vid reglernas utformning

Som refererats ovan har utredningen angett att belastningen för företag med begränsad administrativ och ekonomisk förmåga kommer att minska till följd av vissa delar av förslaget.

Regelrådet gör följande bedömning. Såvitt Regelrådet kan förstå borde små företag ingå i det som utredningen benämnt företag med begränsad administrativ och ekonomisk förmåga. Det är visserligen, som redan nämnts, svårt att få en tydlig helhetsbild av hur företag kommer att påverkas av förslaget. Icke desto mindre kan det anses att förslagsställaren har exemplifierat några sätt som förslaget har utformats som allt annat lika borde kunna underlätta för små företag att följa reglerna. Det är en brist att inget är känt om hur många av de berörda företagen som är små och att det därför inte går att få någon mer precis uppfattning om hur stor betydelse dessa aspekter har. Att en större tydlighet i detta avseende hade varit önskvärd hindrar emellertid inte att den befintliga beskrivningen av hänsyn till små företag kan anses tillräcklig.

Regelrådet finner redovisningen av särskilda hänsyn till små företag vid reglernas utformning godtagbar.

Sammantagen bedömning

Regelrådet finner att konsekvensutredningen i vissa avseenden håller tillräcklig kvalitet. Inte minst beskrivningen av effekter om ingen reglering kommer till stånd och särskild hänsyn till tidpunkt för ikraftträdande och behov av informationsinsatser är utförlig och tydlig. Det finns emellertid också brister i tydligheten när det gäller effekter för företag. Viss information finns även i dessa avseenden men den är som helhet betraktad inte tillräckligt tydlig.

Regelrådet finner därför att konsekvensutredningen inte uppfyller i 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

Regelrådet

Stöd till regelgivare i konsekvensutredningsarbetet finns i [Tillväxtverkets handledning för konsekvensutredning](#).

Regelrådet behandlade ärendet vid sammanträde den 15 september 2021.

I beslutet deltog: Claes Norberg, ordförande, Cecilia Gunne, Hans Peter Larsson och Lennart Renbjer.

Ärendet föredrogs av: Per Högström.

Claes Norberg
Ordförande

Per Högström
Föredragande